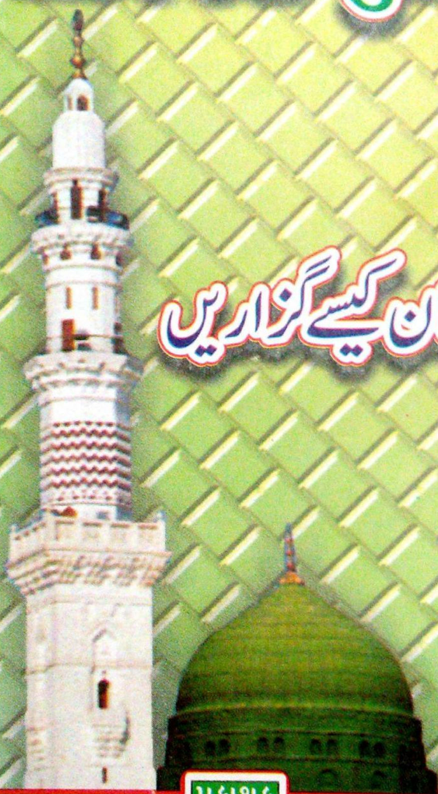
રમઝાન કૈસે ગુઝારેં

رمضان کیسے گزاریں

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦
ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

રમઝાન કૈસે ગુઝારેં

رمضان کیسے گزاریں

❀ મુરત્તિબ ❀
મૌલાના સઈદ પાલનપુરી (જાખા)
મુદર્રિસ - મદ્રસા રૂહે ઈસ્લામ વેરાવલ

❀ લિપ્યાંતર ❀
(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦
ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

તકરીઝ

રમઝાનુલ મુબારક સાલ ભરકે તમામ મહીનોંમેં અઝીમ કદરકા મહીના હૈ ઔર ઉસકી અઝમતે શાન નુઝૂલે કુરઆનકી વજહસે હૈ. હર મેહમાનકે દિલમેં ઈસ માહે મુબારકકી કદરો કીમત હોતી હૈ, ઔર જહાં તક હો સકે ઉસમેં ઈબાદત ઔર તાઅત કરતે હૈં. "રમઝાન કૈસે ગુઝારેં" ઈસ ઉનવાનસે ગુજરાતી ઝબાનમેં યે રિસાલા મૌલાના મુહમ્મદ સઈદ સાહબ પાલનપુરીકા લિખ્ખા હુવા મુઝે નઝરે સાની કરને દિયા, અલ્હમ્દુલિલ્લાહ રિસાલામેં મુફીદ ઉનવાન જમા ફરમાએ હૈં ઔર રિસાલા મુસ્તનદ ભી હૈ. મૌલાનાને હવાલે ભી લિખ્ખે હૈં. ઉમ્મીદ હૈ કે યે રિસાલા બહોત ફાઈદામંદ સાબિત હોગા. અલ્લાહ તઆલા મૌલાનાકી ખિદમતકો કબૂલ ફરમાવે ઔર મઝીદ ખિદમતકી તૌફીક બખ્શે ઔર તમામ મુસલમાનોંકો ઈસસે નફા ઉઠાનેકી તૌફીક બખ્શે. આમીન.

વસ્સલામ
બકલમ મોહંમદ હનીફ
બહુકમે મુફતી દાઉદ અહમદ રહમાની

અર્ઝે મુરત્તિબં

અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલો કરમસે ઔર મેરે વાલિદૈન ઔર મેરે મુશફિક અસાતિઝાકી દુઆકી બરકતસે ઈસ કિતાબકો પેશ કરનેકી સઆદત હાસિલ કર રહા હૂં. અલ્લાહ તઆલાસે ઉમ્મીદ હે કે ઈસ કિતાબકો કબૂલ ફરમાકર મુઝે ઔર મેરે વાલિદૈન ઔર મેરે અસાતિઝએ કિરામ ઔર મેરે દોસ્તોંકો ઝરીયએ મગફિરત બનાએ.

મૌલાના સઈદ પાલનપુરી (જાખા)
મુદર્રિસ : મદ્રસા રૂહે ઈસ્લામ વેરાવલ

بِسْــــمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(૧) રમઝાન ક્યા હૈ?

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِىٓ اُنْزِلَ فِيْهِ الْقُرْاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنٰتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَ الْفُرْقَانِ ۚ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ؕ

શહ્‌રુ રમઝાનલ્લઝી ઉન્ઝિલ ફીહિલ કુર્‌આનુ હુદલ્ લિન્નાસિ વબય્યિનાતિમ્ મિનલ્હુદા વલ્ફુર્‌કાનિ, ફમન્ શહિદ મિન્કુમુશ્શહ્‌ર ફલ્યસુમ્હુ.

તર્જુમા :- માહે રમઝાન વો હૈ જિસમેં કુરઆન ઉતારા ગયા. વો લોગોંકે લિયે હિદાયત હૈ ઔર ઉસમેં ખુલે હુએ (દલાઈલ) હૈં. ઔર (હકકો બાતિલમેં) ઈમ્તિયાઝ હૈ. સો તુમમેંસે જો કોઈ ઈસ મહીનાકો પાએ લાઝિમ હૈ કે વો (મહીનાભર) રોઝા રખ્ખે. (અલ કુરઆન)

(૨) રમઝાનકે રોઝેકી ફરઝિયત

રમઝાનકા રોઝા હર આકિલ બાલિગ મર્દ ઔરત પર ફર્ઝ હૈ. અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ۙ

યા અય્યુહલ્લઝીન આમનુ કુતિબ અલૈકુમુસ્સિયામુ કમા કુતિબ અલલ્લઝીન મિન્ કબ્લિકુમ લઅલ્લકુમ તત્તકૂન.

તર્જુમા :- અય ઈમાનવાલો! તુમ પર રોઝે ફર્ઝ કિયે ગયે જૈસાકે ઉન લોગોં પર ફર્ઝ કિયે ગયે થે જો તુમસે પેહલે હુએ હૈં અજબ નહીં કે તુમ મુત્તકી બન જાઓ. (અલ કુરઆન)

હદીસ :- નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈસ્લામકી બુન્યાદ પાંચ સુતૂનોં પર કાઈમ બતાઈ, ઉનમેંસે એક રમઝાનકા રોઝા હૈ. આપ (સ.અ.વ.) ને હજ્જતુલ વિદાઅકે મૌકા પર ફરમાયા.

અય લોગો! અપને મહીનેકે રોઝે રખ્ખો. રમઝાન શરીફકે રોઝાકી ફરઝિયત પૂરી ઉમ્મતે મોહમ્મદિયાકા ઈજમાઅ હૈ. ઉસકા મુન્કિર (ઈન્કાર કરનેવાલા) કાફિર હૈ.

હવાલા : રમઝાનકે શરઈ અહકામ ૧૪૮

(૩) રમઝાનુલ મુબારકકી ફઝીલત વ અઝમત

રમઝાનુલ મુબારક નિહાયત અઝમત ઔર બાબરકત મહીના હૈ. ઈસી મહીનામેં કુરઆન નાઝિલ હુવા ઔર ઈસ મુકદ્દસ મહીનામેં રહમતે ખુદાવંદી મોમિનકી તરફ ખાસ તૌરસે મુતવજ્જેહ હોતી હૈ. નફલ ઈબાદતકા સવાબ ફર્ઝકે બરાબર ઔર ફર્ઝકા સત્તર (૭૦) ફર્ઝકે બરાબર દિયા જાતા હૈ. ઈસ મહીનેમેં જન્નતકે સારે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં. ઔર જહન્નમકે સારે દરવાઝે બંદ કર દિયે જાતે હૈં.

રિવાયત : હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે જબ રમઝાનુલ મુબારકકી પેહલી રાત હોતી હૈ તો શયતાન ઔર સરકશ જિન્નાતોંકો જકડ દિયે જાતે હૈં.

યે ઐસા મહીના હૈ કે ઉસકા અવ્વલ હિસ્સા (પેહલા અશરા) અલ્લાહકી રહમત હૈ. ઔર દરમિયાની હિસ્સા (દૂસરા અશરા) મગફિરત હૈ. ઔર આખરી હિસ્સા આગસે આઝાદી હૈ. ઈસ મુબારક મહીનેમેં ચાર ચીઝોંકી કસરત રખ્ખો. જિનમેંસે દો ચીઝેં અલ્લાહકી રઝાકે વાસ્તે ઔર દો ચીઝેં ઐસી હૈં જિનસે તુમહેં ચારએ કાર નહીં (૧) પેહલી દો ચીઝેં જિનસે તુમ અપ્રને રબકો રાઝી કરો વો કલિમએ તય્યિબા ઔર અસ્તગ્ફારકી કસરત હૈ. (૨) ઔર દૂસરી દો ચીઝેં જન્નતકી તલબ કરો ઔર જહન્નમસે પનાહ માંગો.

(ફઝાઈલે રમઝાન - ૫)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) હુઝૂરે પાક (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે મેરી ઉમ્મતકો રમઝાન શરીફ કે બારેમેં ખાસ તૌર પર પાંચ ચીઝેં દી ગઈ જો પેહલી ઉમ્મતોંકો નહીં મિલી.

(૧) યે કે ઉનકે મુંહકી બદબૂ અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક મુશ્કસે ઝિયાદહ પસંદીદહ હૈ.

(૨) યે કે ઉનકે લિયે સમંદરકી મછલિયાં તક દુઆ કરતી હૈં. ઔર ઈફતારકે વક્ત તક કરતી રેહતી હૈં.

(૩) જન્નત રોઝાના ઉનકે લિયે મુઝય્યન કી જાતી હૈ. ફિર હક તઆલા ફરમાતે હૈં. કરીબ હૈ મેરે નેક બંદે (દુન્યાકી) મશક્કતેં અપને ઉપર ફેંકકર તેરી તરફ આવેં.

(૪) ઉસમેં સરકશ શયાતીન કૈદ કર દિયે જાતે હૈં.

(૫) રમઝાનકી આખરી રાતમેં રોઝાદારોંકે લિયે મગફિરત કર દી જાતી હૈ.

(ફઝાઈલે રમઝાન -૮)

યે વો બા બરકત મહીના હૈ જિસમેં અલ્લાહ તઆલાકી તમામ કિતાબેં નાઝિલ હુઈ.

- કુરઆને પાક લૌહે મહફૂઝસે આસમાને દુનિયા પર પૂરાકા પૂરા નાઝિલ હુવા. ઔર વહાંસે ઝરૂરતકે મુતાબિક થોડા થોડા તેઈસ (૨૩) સાલકે અરસેમેં નાઝિલ હુવા.

- ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે સહીફે ઈસી માહમેં નાઝિલ કિયે ગયે.

- હઝરત દાઉદ (અલૈ.) કો ઝબૂર ઈસી માહમેં મિલી.

- હઝરત મૂસા (અલૈ.) કો તૌરાત રમઝાન શરીફમેં મિલી.

- હઝરત ઈસા (અલૈ.) કો ઈન્જીલ રમાઝન શરીફમેં મિલી.

જિસસે માલૂમ હુવા કે અલ્લાહ તઆલાકી કિતાબ કુરઆન શરીફકી ઈસ માહમેં ખાસ તૌર પર તિલાવત કરની ચાહિયે.

(ફઝાઈલે રમઝાન - ૮)

(૪) રોઝાકી જઝા

હઝરત સહલ બિન સઅદ સાઅદીસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જન્નતકે દરવાઝોંમેંસે એક ખાસ દરવાઝા હૈ જિસકો બાબુર્રય્યાન કેહતે હૈં. ઉસ દરવાઝેસે કિયામતકે દિન સિર્ફ રોઝાદારોંકા દાખલા હોગા. ઉસકે સિવા કોઈ ઈસ દરવાઝેસે દાખિલ નહીં હોગા. ઉસ દિન પુકારા જાએગા કે કહાં હૈં વો બંદે જો અલ્લાહકે લિયે રોઝા રખ્ખા કરતે થે (ઔર ભૂખ ઔર પ્યાસકી તકલીફ ઉઠાયા કરતે થે) વો ઉસ પુકાર પર ચલ પડેંગે, ઉનકે સિવા કિસી ઔરકા ઉસ દરવાઝેસે દાખલા નહીં હો સકેગા. જબ વો રોઝાદાર ઉસ દરવાઝેસે પહોંચ જાએંગે તો યે દરવાઝા બંદ કર દિયા જાએગા ફિર કિસીકા ઉસસે દાખલા નહીં હોગા. (બુખારી શરીફ ૨૫૪, મુસ્લિમ શરીફ ૩૬૪)

(૫) રોઝાકી તઅરીફ

સુબ્હે સાદિકસે ગુરૂબે આફતાબ તક બનિય્યતે ઈબાદત ખાને પીને ઔર જિમાઅ (સોહબત) સે રૂકે રેહનેકા નામ રોઝા હૈ.

(આલમગીરી - ૧૯૪)

(૬) રોઝા બાઈસે મગફિરત હૈ

હઝરત અબૂ હુરૈરહસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. જો લોગ રમઝાનકે રોઝે ઈમાન ઔર એહતિસાબકે સાથ રખ્ખેંગે ઉનકે લિયે ગુઝિશ્તા ગુનાહ મઆફ કર દિયે જાએંગે.

(બુખારી શરીફ ૨૫૫)

(૭) કિસ હાલતમેં રોઝા રખના જાઈઝ નહીં

હૈઝ ઔર નિફાસકી મુદ્દતમેં (ઔરતકો) રોઝા રખના જાઈઝ નહીં. (તહાવી ૩૪૯)

હૈઝ :- વો ખૂન હૈ જો ઔરતકો અગલી રાહસે હર મહીને આતા હૈ. (માસિક)

નિફાસ :- વો ખૂન હૈ જો ઔરતકો બચ્ચા જનનેકે બાદ આતા હૈ.

(૮) સેહરી

રોઝાદારકો આખરી રાતમેં સુબ્હે સાદિકસે પેહલે સેહરી ખાના મસનૂન (સુન્નત) ઔર બાઈસે બરકત હૈ. આધી રાતકે બાદ

જિસ વક્ત ખાએ સુન્નત અદા હો જાએગી, લેકિન આખરી રાતમેં ખાના અફઝલ હૈ. (જવાહિરુલ ફિકહ ૩૮૧)

હઝરત થાનવી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે સેહરી ખાના સુન્નત હૈ. અગર ભૂખ ન હો તો કમસે કમ દો તીન છુહારે હી ખા લેવે, (સુન્નત ન છોડે) યા કોઈ ઔર ચીઝ થોડી બહોત ખા લેવે, કુછ ન ખાવે તો થોડાસા પાની ભી પી લેવે તાકે સુન્નત અદા હો જાએ. (બેહિશ્તી ઝેવર ૧૪૧)

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે ખૂદ હક તઆલા ઔર ઉસકે ફરિશ્તે સેહરી ખાનેવાલોં પર રહમત નાઝિલ ફરમાતે હૈં.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે બરકતકી ચીઝ જો અલ્લાહ તઆલાને તુમકો અતા ફરમાઈ હૈ (સેહરી) ઉસકો મત છોડો. (ફઝાઈલે રમઝાન ૨૪)

(૯) રોઝાકી નિય્યત

સેહરીસે ફારિગ હોકર રોઝાકી નિય્યત દિલસે કર લેના કાફી હૈ. ઔર ઝબાનસે નિય્યતકે અલ્ફાઝ અદા કરના ઝરૂરી નહીં હૈ. રોઝાકે લિયે સેહરી ખાના નિય્યતકે કાઈમ મકામ કર દિયા જા સકતા હૈ. (અહકામે રમઝાન ૯)

(૧૦) ઈફતાર

આફતાબ ગુરૂબ હોનેકે બાદ રોઝા ઈફતાર કર લેના ચાહિયે, લેકિન દો ચાર મિનટ ઈન્તિઝાર કરના બેહતર હૈ, મગર ઝિયાદા

દેર કરના મકરૂહ હૈ. ખજૂરસે ઈફતાર કરના અફઝલ હૈ. ઈફતારકે વક્ત યે દુઆ પળહના મસનૂન હૈ.

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلٰى رِزْقِكَ اَفْطَرْتُ۔

અલ્લાહુમ્મ લ-ક સુમ્તુ વ અલા રિઝ્કિ-ક અફ્તર્તુ.

(અહકામે રમઝાન ૯)

(૧૧) જિન ચીઝોંસે રોઝા ટૂટ જાતા હૈ

- કાન યા નાકમેં દવા ડાલના.
- જાન બૂઝકર મુંહ ભરકે કય (ઉલ્ટી) કરના.
- કુલ્લી કરતે વક્ત હલકમેં પાની ચલા જાના.
- ઔરતકે છૂને વગૈરહસે ઈન્ઝાલ હો જાના.
- કોઈ ઐસી ચીઝ નિગલ જાના જો આદતન ન ખાઈ જાતી હો, જૈસે લકડી, લોહા, દાના વગૈરહ.
- લોબાન યા ઊદ વગૈરહકા ધુંવા જાન બૂઝકર નાક યા હલકમેં પહોંચાના.
- બીડી સિગરેટ યા હુક્કા પીના.
- ભૂલકર ખા પી લિયા ઔર યે ખયાલ કિયા કે રોઝા ઈસસે ટૂટ ગયા હોગા ફિર જાન બૂઝકર ખા પી લિયા.
- કાનમેં તેલ ડાલના
- રાત સમઝકર સુબહ સાદિકકે બાદ સેહરી ખા લી.
- દિન બાકી થા મગર ગલતીસે યે સમઝકર કે આફતાબ

ગુરૂબ હો ગયા હૈ રોઝા ઈફતાર કર લિયા.

ઈન સબ ચીઝોંસે રોઝા ટૂટ જાતા હૈ મગર સિર્ફ કઝા લાઝિમ હોગી કફફારા લાઝિમ નહીં હૈ.(હિદાયા, શામી, તહતાવી, નુરૂલ ઈઝાહ, અહકામે રમઝાન)

(૧૨) જિન ચીઝોંસે રોઝા નહીં ટૂટતા

- મિસ્વાક કરના.
- સર યા મૂંછ યા દાઢી પર તેલ લગાના.
- આંખોંમેં દવા યા સુરમા લગાના.
- ખૂશ્બૂ સૂંઘના.
- ઈન્જિકશન લગવાના.
- ગ્લૂકોઝ ચડવાના.
- ભૂલકર ખાના-પીના.
- હલકમેં બિલા ઈખ્તિયાર ધુંવા યા ગરદો ગુબાર યા મખ્ખી વગૈરહ ચલા જાના.
- કાનમેં પાની ચલા જાના.
- સોતે હુએ એહતિલામ હો જાના.
- દાંતોંમેંસે ખૂન નિકલે મગર હલકમેં ન જાએ તો રોઝા નહીં ટૂટતા.
- ભૂલકર જિમાઅ (સોહબત) કરના.
- ખૂદ બખૂદ કય આના.
- હાલતે જનાબતમેં સેહરી ખાના ઔર સુબ્હે સાદિકકે બાદ ગુસલ કરના. (અહકામે રમઝાન-૧૨)

(૧૩) જિન ચીઝોંસે રોઝા મકરૂહ હો જાતા હૈ

- બિલા ઝરૂરત કિસી ચીઝકો ચબાના, યા ચખના.

નોટ :- અગર કોઈ ઉઝર હો જૈસે કિસી ઔરતકા શૌહર બદ મિઝાજ હૈ ઔર ખાના ખરાબ હોને પર ગુસ્સે હોતા હૈ યા મારતા હૈ. તો ઉસ સૂરતમેં સાલન પરખનેકે લિયે ઉન્ગલીસે ઝરા ચખના ઈજાઝત હૈ, વરના નહીં.

- ટૂથ પેસ્ટ, મંજન, યા કોયલાસે દાંત સાફ કરના યા ઔરતકા હોંઠોં પર ઈસ તરહ સુરખી લગાના કે ઉસકે પેટમેં ચલે જાનેકા અંદેશા હો.

- રોઝામેં બીવીસે દિલલગી કરના જબકે જિમાઅ યા ઈન્ઝાલકા અંદેશા હો.

- પૂરા દિન હાલતે જનાબતમેં બગૈર ગુસલ કિયે ગુઝારના.

- ફાસિદ ખૂન નિકલવાના.

- ગીબત કરના, લડના, ઝગડના, ગાલી દેના.

મુંહમેં થૂક જમા કરકે નિગલના. (આલમગીરી ૧૯૯)

(૧૪) કઝા-કફફારાકા બયાન

હાલતે રોઝામેં જાન બૂઝકર ખા પી લિયા યા જિમાઅ કર લિયા તો રોઝા ટૂટ જાએગા. ઈસ સૂરતમેં કઝા ઔર કફફારા દોનોં લાઝિમ હોંગે.

કઝા :- કિસી ઉઝરકી વજહસે રોઝા કઝા હો ગયા, જબ ઉઝર જાતા રહે તો જલ્દી અદા કર લેના ચાહિયે. રોઝાકી કઝામેં ઈખ્તિયાર હૈ લગાતાર રખ્ખે યા એક દો દો.

કફ્ફારા :- એક રોઝાકે બદલેમેં મુસલસલ સાઠ (૬૦) રોઝે રખ્ખે બીચમેં એક ભી ન છૂટે, વરના ફિરસે રખ્ખે. અગર તાકત નહીં તો સાઠ મિસ્કીનોંકો દોનોં ટાઈમ પેટ ભરકર ખાના ખિલા દે. (જવાહિરૂલ ફિકહ-૩૭૯)

(૧૫) તરાવીહ

તરાવીહકી બીસ રકાત મરફૂઅ ઔર મુરસલ હદીસોંસે સાબિત હૈ.

રિવાયત :- હુઝૂર (સ.અ.વ.) તરાવીહકી બીસ રકાત ઔર વિત્ર રમઝાનમેં પઢ્હા કરતે થે. (રમઝાનકે શરઈ અહકામ-૨૬૬)

(૧૬) તરાવીહકી હૈસિયત

નફસે તરાવીહ તમામ બાલિગ મુસલમાનોં પર સુન્નતે મોઅક્કદહ ઐની હૈ ઔર સહીહતર કૌલકે મુતાબિક બાજમાઅત પઢ્હના સુન્નતે કિફાયા હૈ.

ગાંવકે ચંદ લોગ બાજમાઅત તરાવીહ મસ્જિદમેં પઢ્હેં ઔર બાઝ લોગ અપને ઘરોંમેં યા કિસી ઔર જગહ બાજમાઅત યા બિલા જમાઅત પઢ્હેં તો સુન્નતે કિફાયા સુન્નતે ઐની અદા હો જાએગી. ઔર અગર ગાંવકે તમામ લોગોંને તનહા તનહા (અલગ-અલગ) પઢ્હી તો જમાઅત છોડનેકી વજહસે ગુનેહગાર હોંગે. ઔર અગર કોઈ શખ્સ બિલા ઉઝરે શરઈ તરાવીહકી જમાઅતમેં શરીક ન હો સકા ઔર ન હી તન્હા પઢ્હ સકા તો સુન્નતે મોઅક્કદહ છોડનેકા ગુનેહગાર હોગા. (રમઝાનકે શરઈ અહકામ-૨૬૭)

(૧૭) એઅતિકાફ

એઅતિકાફ કેહતે હૈં મસ્જિદમેં એઅતિકાફકી નિય્યતસે ઠહેરનેકો. એઅતિકાફકી તીન કિસ્મેં હૈં. (૧) વાજિબ, જો મન્નતકી વજહસે હો. (૨) સુન્નત, જો રમઝાનુલ મુબારકકે આખરી અશરામેં કિયા જાતા હૈ. (૩) નફલ.

(૧૮) એઅતિકાફકી ફઝીલત

નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે મોઅતકિફ (એઅતિકાફ કરનેવાલા) ગુનાહોંસે મેહફૂઝ રેહતા હૈ ઔર ઉસકે લિયે નેકિયાં ઈતની લિખ્ખી જાતી હૈં જિતની કે કરને વાલેકે લિયે. અહાદીસમેં એઅતિકાફકે બડે ફઝાઈલ આએ હૈં.

રિવાયત હૈ કે રમઝાનકે (આખરી) દસ દિનોંકે એઅતિકાફકા સવાબ દો હજ ઔર દો ઉમરહકે બરાબર હૈ. (મસાઈલે એઅતિકાફ, ૧૦)

(૧૯) એઅતિકાફકી રૂહ

હાફિઝ ઈબ્ને કય્યૂમ ફરમાતે હૈં. એઅતિકાફકી રૂહ દિલકો અલ્લાહકી તરફ મુતવજ્જેહ કરના ઔર મખ્લૂકસે અલગ હોકર સિર્ફ એક ખુદાકી યાદમેં મશ્ગૂલ રેહના. ઉસીકી સોચો ફિક્ર, ઉસીકે તઝકેરે, ઉસીકી બાતચીત, યહાં તકકે દિલો દિમાગ પર હર વક્ત અલ્લાહ હીકા તસવ્વુર કાઈમ હો જાએ ઔર ઉસીકી યાદ દિલમેં સમા જાએ.

તમન્ના હૈ કે અબ ઐસી જગહ કોઈ કહીં હોતી
અકેલે બૈઠે રેહને યાદ ઉનકી દિલ નશીં હોતી

(અહકામે રમઝાન-૨૦)

(૨૦) મસાઈલે એઅતિકાફ

● રમઝાનુલ મુબારકકે આખરી અશરામેં ઐસી મસ્જિદમેં જહાં પંજવક્તા નમાઝેં બાજમાઅત હોતી હોં, એઅતિકાફ કરના સુન્નતે મોઅક્કદહ અલ કિફાયા હૈ. (અહકામે રમઝાન - ૨૧)

● ઔરત અગર એઅતિકાફ કરના ચાહે તો વો અપને ઘરમેં જહાં નમાઝ પળ્હનેકી જગહ (યા જાએ નમઝ મુતઅય્યન કરકે) વહીં એઅતિકાફ કરે ઔર (ઔરતકો) ઉસ જગહ એઅતિકાફ કરના બેહતર હૈ. મર્દકે લિયે જમાઅતવાલી મસ્જિદમેં એઅતિકાફ કરના ચાહિયે. (અહકામે રમઝાન-૨૧)

● મોઅતકિફ તબઈ ઝરૂરત જૈસે પેશાબ, પાખાના, ગુસ્લે જનાબત ઔર વાજિબ વુઝૂકે લિયે બાહિર જા સકતા હૈ. તબઈ ઝરૂરતકે સિવા બાહિર નહીં જા સકતા.

(રમઝાનકે શરઈ મસાઈલ -૩૭૮)

● ઔરત એઅતિકાફકી જગહસે બગૈર ઉઝર દિનકા અકસર હિસ્સા બાહિર રહે તો ઉસકા એઅતિકાફ ટૂટ જાએગા.

● બીવીસે હમ બિસ્તરી કરનેસે એઅતિકાફ ટૂટ જાતા હૈ. ખ્વાહ રાત હો યા દિન હો, જાનબૂઝકર કિયા હો યા ભૂલકર કિયા હો, એઅતિકાફકી જગહ પર હો યા એઅતિકાફકી જગહસે બાહિર હો.

● હાલતે એઅતિકાફમેં હૈઝ ઔર નિફાસકે ખૂન આનેસે એઅતિકાફ ટૂટ જાએગા. (રમઝાનકે શરઈ મસાઈલ-૩૭૯)

● અગર મોઅતકિફ પેહલેસે બાવુઝૂ હૈ તો વુઝૂ પર વુઝૂકે લિયે મસ્જિદસે બાહિર જાના દુરૂસ્ત નહીં, એઅતિકાફ ટૂટ જાએગા.

(ફતાવા રહીમિયા ૫/૨૦૧)

• બીડી સિગરેટ પીનેકા આદી ઈસ્તિન્જા વગૈરહકે લિયે મસ્જિદસે બાહિર નિકલતે વક્ત ઉસ ઝરૂરતકો પૂરા કર લે, ખાસ ઈસી ઝરૂરતસે મસ્જિદસે બાહિર જાના દુરૂસ્ત નહીં.

(ફતાવા રશીદિયા - ૪૬૧, ફતાવા રહીમિયા - ૫/૨૦૨)

• શરઈ ઝરૂરત જૈસે નમાઝે જુમ્આકે લિયે મસ્જિદસે બાંહિર જાના (જબકે મોઅતકિફકી મસ્જિદમેં જુમ્આ ન હોતા હો એઅતિકાફ નહીં ટૂટેગા. (અહકામે રમાઝાન -૨૨)

બાકી મસાઈલ મસાઈલે એઅતિકાફમેં દેખેં.

(૨૧) શબે કદ્રકી અઝમત

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ઈન્ના અન્ઝલ્નાહુ ફી લૈલતિલ કદ્રિ.

બેશક હમને કુરઆને પાકકો શબે કદ્રમેં ઉતારા (કુરઆને કરીમ લૌહે મહફૂઝસે આસમાને દુનિયા પર ઈસ રાતમેં ઉતરા હૈ).

યેહી એક બાત ઈસ રાતકી ફઝીલતકે લિયે કાફી થી. કુરઆન જૈસી અઝમતવાલી ચીઝ ઈસ રાતમેં નાઝિલ હુઈ. وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ વમા અદ્રાક મા લૈલતુલ કદ્રિ. આપકો કુછ માલૂમ ભી હૈ શબે કદ્ર કૈસી બડી ચીઝ હૈ? (યાની ઉસ રાતકી બડાઈ ઔર ફઝીલતકા આપકો ઈલ્મ હૈ) શબે કદ્ર હઝાર મહીનોંસે બેહતર હૈ યાની હઝાર મહીનોં તક ઈબાદત કરનેકા જિસ કદર સવાબ હૈ ઉસસે ઝિયાદા શબે કદ્રમેં ઈબાદત કરનેકા સવાબ હૈ. ઉસ રાતમેં ફરિશ્તે ઉતરતે હૈં.

(મસાઈલે શબે બરાત વ શબે કદ્ર - ૮૯)

રિવાયત :- હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જો શખ્સ શબે કદ્રમેં ઈબાદતકે લિયે ખડા રહે ઉસકે પિછલે તમામ ગુનાહ મઆફ હો જાતે હૈં.

(બુખારી શરીફ, અહકામે રમઝાન - ૨૮)

(૨૨) શબે કદ્રકી તારીખ

હઝરત આઈશા (રદિ.) નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) સે નકલ કરતી હૈં શબે કદ્રકો રમઝાનકે આખરી અશરાકી તાક રાતોંમેં તલાશ કરો. (બુખારી શરીફ ૧/૨૭૦)

મઆરિફુલ કુરઆનમેં તફસીરે મઝહરીકે હવાલેસે લિખ્ખા હૈ કે સહીહ યે હૈ કે શબે કદ્ર રમઝાનકે આખરી અશરામેં હોતી હૈ મગર આખરી અશરાકી કોઈ તારીખ મુતઅય્યન નહીં ઉનમેં કિસી ભી રાતમેં હો સકતી હૈ. ઔર હર રમઝાનમેં બદલતી રેહતી હૈ. ઔર ઈન દસ રાતોંમેંસે ખાસ કર તાક રાતેં (૨૧, ૨૩, ૨૫, ૨૭, ૨૯) મેં. (મઆરિફુલ કુરઆન ૮/૭૯૨)

બહોતસે સહાબા ઔર તાબિઈનને શબે કદ્ર રમઝાનુલ મુબારકકી સત્તાઈસવી (૨૭) રાતકો પાયા હૈ.

(બારહ મહીનોંકે ફઝાઈલ - ૨૧૪)

(૨૩) શબે કદ્ર છુપાનેકી વજહ

ઈમામ રાઝી (રહ.) ફરમાતે હૈં.

જો ચીઝ જિતની કીમતી હોતી હૈ ઉતની હી ઝિયાદા મહેનતસે હાસિલ હોતી હૈ તાકે ઉસકી નાકદરી ન કી જાએ, ઈસ લિયે બારી તઆલાને આમાલમેં અપની રઝાકો પોશીદા

રખ્ખા, તાકે પૂરે આમાલે ખૈરકી તરફ કોશિશ કી જાએ. ઔર અપની નારાઝગીકો ગુનાહોંમેં પોશીદા રખ્ખા તાકે તમામ ગુનાહોંસે બચા જાએ. કુબૂલિયતે દુઆકો પોશીદા રખ્ખા તાકે કસરતસે દુઆ કી જાએ. ઈસ તરહ રાતોંમેં ઈસ મુકદ્દસ રાતકો પોશીદા રખ્ખા તાકે તમામ રમઝાનકી રાતોંકી તાઝીમ કી જાએ ઔર ઈબાદત કી જાએ. દૂસરી વજહ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તોં પર ફખ્ર ફરમાતે હૈં કે મેરે બંદે મેરી રઝા ઔર સવાબકે વાસ્તે કૈસી કૈસી કોશિશ કરતે હૈં.

(અહકામે રમઝાન ૨૯/૩૦)

(૨૪) શબે કદ્રકી અલામતેં

(૧) સબસે સહીહ પેહચાન યે હૈ કે ઉસ રાતકી સુબહકો જબ સૂરજ નિકલતા હૈ તો ચૌદહવીં રાતકે ચાંદકી તરહ બગૈર કિરનોંકે આમ દિનોંસે કિસી કદર રોશન હોતા હૈ.

(૨) વો રાત ખુલી હુઈ રોશન હોતી હૈ.

(૩) ઉસ રાતમેં ન ઝિયાદા ઠંડી ન ઝિયાદા ગરમી હોતી હૈ.

(૪) ઉસ રાતમેં આસમાનમેં તારે ટૂટકર ઈધરસે ઉધર નહીં જાતે.

(૫) ઈમામ ઈબ્ને જરીર (રહ.) ને બાઝ બુઝુર્ગોંસે નકલ કિયા હૈ કે ઉસ રાતમેં હર ચીઝ ઝમીન પર ઝુકકર સિજદહ કરતી હૈ ફિર અપની અસલી હાલત પર આ જાતી હૈ.

(શરહે બુખારી ૫/૩૬૫, મુસ્નદે અહમદ ૩૬૫, ઈબ્ને કસીર ૪/૪૩૧, મસાઈલે શબે કદ્ર ૧૦૯)

(૨૫) શબે કદ્રકી ખાસ દુઆ

ઇસ મુબારક રાતમેં અલ્લાહ તઆલાસે બડી આહો ઝારીસે દુઆએં માંગે. યે બડી મકબૂલિયતકી રાત હૈ.

રિવાયત :- હઝરત આઈશા (રદિ.) ને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે દરયાફ્ત કિયા. અગર મૈં શબે કદ્રકો પાઉં તો ક્યા દુઆ કરૂં? આપને ફરમાયા.

اَللّٰھُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ
فَاعْفُ عَنِّیْ

અલ્લાહુમ્મ ઈન્નક અફુવ્વુન તુહિબ્બુલ અફ્વ ફઅ્ફુ અન્ની.

તર્જુમા :- અય અલ્લાહ આપ બહોત મઆફ કરનેવાલે હૈં, ઔર મઆફીકો પસંદ કરતે હૈં. મેરી ખતાએં મઆફ ફરમા દીજિયે.

(અહકામે રમઝાન - ૩૧)

(૨૬) ઈદકી રાતેં

ઈદ ઔર બકર ઈદકી રાતેં ભી બહોત કીમતી હૈં. ઉનમેં ભી જાગને ઔર ઈબાદત કરનેકા એહતિમામ કરના ચાહિયે. નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કા ફરમાન હૈ.

જિસને અલ્લાહકે લિયે દોનોં ઈદોંકી રાતોંમેં ઈબાદત કી ઉસકા દિલ ઉસ દિન મુરદા નહીં હોગા જિસ દિન લોગોંકે દિલ મુરદા હો જાએંગે. (ઈબ્ને માજા શરીફ - ૧૨૭)

ઈદકી રાતમેં અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોંકો ઈન્આમાતસે નવાઝતે.હૈં, ઈસ લિયે ઉસકો લૈલતુલ જવાઈઝ (ઈન્આમાતકી રાત) કહા જાતા હૈ.

(૨૭) ઈદ ક્યા હૈ?

પુરાને ઝમાનાસે દુનિયાકી હર કૌમ ઔર હર મઝહબમેં યે દસ્તૂર ચલા આ રહા હૈ કે ઉનમેં એક ખાસ દિન હોતા હૈ જિસ દિન વો સબ બેહતરસે બેહતર ખોરાક ઔર ઉમદાસે ઉમદા લિબાસ ઈસ્તેમાલ કરતે હૈં ઔર પૂરી શાનો શૌકતકે સાથ એક દૂસરેસે મિલતે હૈં ઔર મુલાકાતેં કરતે હૈં ઔર અપના તહેવાર મનાતે હૈં.

ઈસ્લામી શરીઅતને ઈન્સાની ફિતરતકા લિહાઝ કરતે હુએ અપને મુત્તબિઈન (માનનેવાલોં) કે લિયે સાલમેં દો દિન ઈદકે નામ પર ખૂશીકે લિયે તજવીઝ કિયે, મગર ઉસને (ઈસ્લામને) અપને પૈરવોંકો રસ્મો રિવાજકા પાબંદ બનાનેકે બજાએ ખૂશીકે ઈસ મૌકે પર એક મોઅતદિલ ઔર મુતવાઝિન તરીકાકી રેહનુમાઈ કી ઔર દો રકાત નમાઝ વાજિબ કરકે ખૂશીકે જઝબાતકે સાથ મઅરિફતે ખુદાવંદીકે હુસૂલ ઔર નેઅમતે ખુદાવંદીકે શુક્રિયાકી બજા આવરીકી તરફ તવજ્જોહ દિલાઈ. ઈસી તરહ ખૂશીકે ઈસ મૌકા પર શરીઅતે ઈસ્લામિયાને ઉમ્મતકે પસમાન્દોં ઔર ગરીબ મોહતાજ લોગોંકી ખબરગીરી કરને ઔર હર મુસલમાનકો તકબ્બુર ઔર ઘમંડસે બચનેકી તલ્કીન ફરમાઈ. આજ ઉમૂમન લોગ અપને તહેવારોંકે મૌકે

પર ગુરૂર ઔર મઆસીકા (ગુનાહોંકા) અલાનિયા ઈઝહાર કરતે હૈં મગર મુસલમાન ઝમીનો આસમાનકી તમામ તાકતોંકો સચ સમઝકર ઉસ ખૂશીકે મૌકે પર ખુદાકી અઝમત ઔર કિબરિયાઈ ઔર ઉસકી તાકત ઔર કુવ્વતકી આવાઝ લગાતા હૈ, ઘરસે નિકલતે વક્ત ભી ઔર ઈદગાહ જાતે હુએ ભી, હત્તાકે બાર બાર નમાઝકે અંદર ભી (અલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર) અલ્લાહ સબસે બડા હૈ, અલ્લાહ સબસે બડા હૈ.

(અહકામે રમઝાન - ૩૬)

ઈદુલ ફિત્રકે બારેમેં ખૂદ કુરઆન હીને ફરમાયા હૈ કે દો રકાત બતૌરે શુકરાના વાજિબ હુઈ. ચુનાંચે અલ્લાહ તઆલાને ઈરશાદ ફરમાયા,

وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰىكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۞

વલિતુકબ્બિરુલ્લાહ અલા મા હદાકુમ વ લઅલ્લકુમ તશ્કુરૂન.

તર્જુમા :- ઔર (યે રમઝાનકા રોઝા ઈસ લિયે ફર્ઝ હુવા) તાકે તુમ અલ્લાહકી બડાઈ કરો કે તુમકો ઉસને હિદાયત દી ઔર તાકે તુમ ઉસકા શુક્રિયા અદા કરો.

ફાઈદા :- અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર હર હાલમેં અદા કરના ચાહિયે, બીમારીમેં સિહહતમેં મોહતાજીમેં, માલદારીમેં ગમીમેં ખૂશીમેં, હર હાલમેં અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરો.

(૨૮) ઈન્આમે ખુદાવંદીકા દિન

ઈદુલ ફિત્રકા દિન ઈસ્લામી તારીખમેં ખૂશી ઔર મસર્રતકા

દિન હૈ. દર હકીકત યે ઈન્આમે ખુદાવંદી હૈ જિસે અલ્લાહ તઆલાને રોઝાકે ખતમ પર મુતઅય્યન કિયા હૈ. હદીસ શરીફમેં ઈદુલ ફિત્રકી રાતકો આસમાનમેં લૈલતુલ જાઈઝહ (ઈન્આમકી રાત) સે જાના જાતા હૈ. એક તફસીલી રિવાયત હૈ કે નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. જબ ઈદકી સુબહ હોતી હૈ તો હક તઆલા ફરિશ્તોંકો તમામ શહેરોં (જગહોં) મેં ભેજતે હૈં, વો ઝમીન પર ઉતરકર ગલિયોં ઔર રાસ્તોંકે કિનારોં પર ખડે હો જાતે હૈં ઔર ઐસી આવાઝસે (જિસ્કો ઈન્સાન ઔર જિન્નાતકે અલાવા હર મખ્લૂક સુનતી હૈ) પુકારતે હૈં અય મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે ઉમ્મતી! ઉસ રબ્બે કરીમકી બારગાહમેં ચલો જો બહોત ઝિયાદહ અતા ફરમાનેવાલા હૈ ઔર બડેસે બડે કુસૂર (ગુનાહ) કો મઆફ ફરમાનેવાલા હૈ. ફિર જબ લોગ ઈદગાહકી તરફ નિકલતે હૈં તો હક તઆલા ફરિશ્તોંસે દરયાફત ફરમાતે હૈં, ક્યા બદલા હૈ ઉસ મઝદૂરકા જો અપના કામ પૂરા કર ચુકા હૈ? વો અર્ઝ કરતે હૈં અય હમારે મઅબૂદ ઔર હમારે માલિક! ઉસકા બદલા યે હૈ કે ઉસકી મઝદૂરી પૂરી પૂરી દે દી જાએ હક તઆલાકી તરફસે ઈરશાદ હોતા હૈ કે અય ફરિશ્તો! મૈં તુમહેં ગવાહ બનાતા હૂં મૈંને ઉનકો રમઝાનકે રોઝોં ઔર તરાવીહકે બદલેમેં અપની રઝા ઔર મગફિરત અતા કર દી. ઔર અલ્લાહ તઆલા બંદોંસે મુખાતિબ હોકર ઈરશાદ ફરમાતે હૈં અય મેરે બંદો મુઝસે માંગો. મેરે જલાલકી કસમ મેરી ઈઝ્ઝતકી કસમ! આજકે દિન ઈસ ઈજતિમાઅમેં મુઝસે અપની આખિરતકે બારેમેં જો સવાલ કરોંગે અતા કરૂંગા. ઔર દુનિયાકે બારેમેં જો સવાલ કરોગે મૈં તુમહારી મસલિહત પર નઝર કરૂંગા. મેરી ઈઝ્ઝતકી કસમ! જબ તક તુમ

મેરા ખયાલ કરોગે મૈં તુમહારી લગઝિશોં (ગલતિયોં) પર સત્તારી કરતા રહૂંગા. મેરી ઈઝ્ઝતકી કસમ મેરી જલાલકી કસમ! મૈં તુમહેં મુજરિમોં (કાફિરોં) કે સામને રૂસ્વા ઔર ઝલીલ નહીં કરૂંગા. બસ અબ બખ્શે બખ્શાએ અપને ઘરોંકી તરફ લૌટ જાઓ. તુમને મુઝે રાઝી કિયા મૈં તુમસે રાઝી હો ગયા.

(ફઝાઈલે રમઝાન - ૫૬)

(૨૯) યે ઈન્આમ કિસકે લિયે

યે ઈન્આમે ખુદાવંદી ઉન ખૂશ નસીબ મુસલમાનોંકે લિયે હૈ જિનહોંને રમઝાનકે મામૂલાતકો પૂરા કિયા હો. ઈસ માહમેં અપને રબસે ખુસૂસી લગાવ ઔર તઅલ્લુક પૈદા કિયા હો. તબીઅતકો નેકિયોંકા ખૂગર (આદી) બનાયા હો. કુરઆને મુકદ્દસસે અપના રિશ્તા મઝબૂત કિયા હો. તમામ ગુનાહોં પર તૌબા અસ્તગફાર કિયા હો. રાતમેં અપને નરમ બિસ્તરોં ઔર મીઠી નીંદકો છોડકર અપને રબકો મનાનેકા સામાન કિયા હો. ઔર ખૌફે ખુદા ઔર ખશિય્યતે ઈલાહીકે ગરમ આસૂંઓંસે અપને રૂખ્સારોંકો તર કિયા હો. હકીકતમેં ઈદુલ ફિત્રકી ખૂશી ઔર મસર્રત ઈનહીં લોગોંકા હક હૈ.

યે ઈદકી ખૂશિયાં ઉન લોગોંકે લિયે નહીં જિનહોંને રમઝાનુલ મુબારકકે એહતિરામકો બરબાદ કિયા. ખ્વાહિશે નફસકે ગુલામ બને રહે. ઝૂઠ, ગીબત, ચુગલીમેં કોઈ કમી ન કી હો. ઔર અપને રબકો રાઝી કરનેકે લિયે ચંદ આંસૂ ન બહાએ હો. હકીકતમેં ઐસે લોગોંકે લિયે યે દિન પૈગામે ખૂશી ઔર મસર્રત નહીં બલ્કે ઉનકે લિયે તાઝિયએ ઈબરત હૈ. કિસી શાઈરને ઐસે

હી લોગોંકે બારેમેં કહા હૈ.

બેતકલ્લુફ દિનમેં જો ખાતે પીતે થે ઉનકી ઈદ ક્યા
ચાય સિગરેટ બીયર પીતે થે ઉનકી ઈદ ક્યા
બુગ્ઝો કીના લેકર દિલમેં જબ મિલે તો ઈદ ક્યા
ઈદકે દિન ભી ન દિલસે દિલ મિલે તો ઈદ ક્યા
જિનકે દિલમેં એહતિરામે માહે રમઝાન હી ન થા
ઐસે રોઝાખોર ઈન્સાનોંકી તાવીલે ઈદ ક્યા

આજકા દિન હમેં ખૂશીકા પૈગામ દે રહા હૈ. લેકિન અફસોસ બારહા અફસોસ રમઝાનકો ભી નાકદરીમેં છોડા ઔર ઈદકે દિન ભી નમાઝકે બાદ ઐસે લોગ ફહશ જગહોં, સિનેમાઓં, ઔર તફરીહ ગાહોંકી તરફ નઝર આતે હૈં. ઔર વહાં જાકર અપની ઈદકી ખૂશીકા ઈઝહાર કરતે હૈં. (જૈસાકે ગૈરોંને અપને તહેવાર ઈસીકો સમઝ લિયા) હર મુસલમાન ઈસ કિસમકી બુરાઈસે બચે ઔર અપને દોસ્ત અહબાબકો ભી બચાએ. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો તમામ બુરાઈયોંસે બચાએ.

(અહકામે રમઝાન-૩૯)

(૩૦) ઈદકી તૈયારીયાં

ઈદકે મૌકે પર અગર અલ્લાહને વુસ્અત ઔર ફરાખીસે નવાઝા હો (યાની માલદાર બનાયા હો) તો નયે કપડે ઈસ્તેમાલ કરના અચ્છા હૈ. ઔર અગર નયે કપડે બનાનેકી ગુંજાઈશ ન હો તો પુરાને ઔર સાફ સુથરે કપડોં પર હી ઈદ મનાના ચાહિયે.

(દુર્રે મુખ્તાર કરાચી ૨/૧૬૮)

બાઝ અહબાબ નયે ઔર કીમતી કપડોં ઔર દૂસરી તૈયારીકે લિયે ચાહે કિતના હી કર્ઝ લેના પડે, મગર કર્ઝ લેતે હૈં. અફસોસકી બાત યે હૈ કર્ઝ નહીં મિલતા તો સૂદ (વ્યાજ) પર કર્ઝ લેતે હૈં ઔર યે સમઝતે હૈં કે પુરાને કપડોંમેં ઈદ નહીં હોતી. યાદ રખ્ખેં શરીઅતમેં સૂદ લેના દેના હરામ હૈ. ઔર ઈન્સાનકો કર્ઝ પર મજબૂર ભી નહીં કિયા, કર્ઝ લેનેસે અચ્છા યે હૈ કે અપની પુરાની ચીઝેં ઈસ્તેમાલ કરના ચાહિયે. ઔર ઐસે લોગોંકે લિયે ખલીફતુલ મુસ્લિમીન હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ઔર ઉનકે લડકેકા કિસ્સા પઢિયે ઔર ઉસસે ઈબરત હાસિલ કરના ચાહિયે.

(૩૧) હઝરત ઉમર બિન અ. અઝીઝ (રહ.) કા કિસ્સા

રમઝાનુલ મુબારકકા મહીના થા. ગરમી અપને શબાબ પર થી ઔર અગલે હફતા ઈદ આ રહી થી. દમિશ્કકે બાઝારોંમેં રોનક હી રોનક થી ઔર ઈદકી તૈયારીયાં બડે ઝોરો શોરસે હો રહી થી. વઝીર ઔર અમીરોંકી ઔરતેં બચ્ચે રિશ્તેદાર શહેરમેં છોટી બડી ખરીદારીમેં મશ્ગૂલ થે. હઝરત ઉમર બિન અ. અઝીઝ (રહ.) કા બચ્ચા રોતા હુવા મહેલમેં દાખિલ હુવા. માં અપને લાલકો રોતા હુવા દેખકર બેકરાર હો ગઈ, ઉસકો ઉઠાયા પ્યાર કિયા આંસૂ પૂંછે ઔર સીનેસે લગાયા ફિર પૂછા બેટા ક્યા બાત હૈ? તુમહેં કિસને રૂલાયા હૈ? ક્યા કિસી દોસ્તને કુછ કેહ દિયા હૈ? બચ્ચા ઝોર-ઝોરસે રોને લગા, માં ને બેચૈન હોકર અપને

લાલકો સીનેસે લગાયા ફિર ફરમાયા મેરે લાલ, મૈં કેહ રહી થી કે ગરમી બડી સખ્ત હૈ બડે બચ્ચે ભી રોઝા નહીં રખ રહે હૈં તુમને અપની કમ ઉમરીમેં રોઝા રખના શુરૂ કર દિયા શાયદ તુમહેં પ્યાસ લગી હૈ, બચ્ચેને આંસૂ પૂંછે.. ફિર કહા ખુદાકી કસમ અમ્મી જાન મુઝે પ્યાસ નહીં લગ રહી હૈ, માં ને મોહબ્બતસે પ્યાર કરતે હુએ કહા, ફિર રોનેકા ક્યા સબબ હૈ? અગલે હફતે ઈદ આ રહી હૈ અપને અબ્બાકે સાથ ઈદગાહ જાના, વહાં બડી રોનક હોગી. બચ્ચા બોલા ઈસી વજહસે માં રો રહા હૂં કે અગલે હફતા ઈદ હૈ, મેરે સારે દોસ્ત જો મેરે અબ્બાકે વઝીર મુલાઝિમકે બચ્ચે હૈં નયે નયે કપડે પહેનકર ઈદગાહ જાએંગે. માં તુમ કેહતી હો કે બેટા તુમહારે કપડે મૈં અપને હાથસે ધો લુંગી ઔર વોહી કપડે પહેનકર અપને અબ્બાકે સાથ ઈદગાહ જાના, બેટા બોલા, દેખ યે દૂસરે બચ્ચે કિતને અચ્છે ઉમદા કપડે ખરીદકર લાએ. મુઝે તો અભીસે શરમ આતી હૈ મૈં ઈદગાહ નહીં જાઉંગા. બચ્ચા ફિર ઝોર ઝોરસે રોને લગા, માં સમઝ ગઈ ઔર કહા બેટા! મૈં સબ કુછ મંગવા લૂંગી અબ તુમ સો જાઓ. થોડી દેર ગુઝરી થી કે હઝરત ઉમર બિન અ. અઝીઝ (રહ.) ખિલાફતકા કામ કરકે તશરીફ લાએ ઔર કપડે ઉતારકર આરામ કરના હી ચાહતે થે કે બીવીને ગમગીન લેહજેમેં કહા અમીરૂલ મુઅમિનીન મેરી જાન આપ પર ફિદા હો, અગલે હફતા ઈદ આ રહી હૈ, બચ્ચા નયે કપડેકે લિયે બહોત બેચૈન હૈ, અભી રોતે રોતે સો ગયા. અમીરૂલ મુઅમિનીનને સર ઝુકાકર ફરમાયા, તુમહેં તો માલૂમ હૈ મુઝે તો સો દિરહમ સિર્ફ માહવાર મિલતે હૈં જિસમેં ખાને પીનેકા ખર્ચ ઔર મુલાઝિમકી

તન્ખ્વાહ બડી મુશ્કિલસે પૂરી હોતી હૈ કુછ બાકી બચે તો કપડેકી બારી આએ, અબ રહા બૈતુલમાલ વો તો સિર્ફ ગરીબોં યતીમોં ફકીરોં ઔર બેવાઓંકા હક્ક હૈ, મૈં સિર્ફ ઉસકા અમીન હૂં. બીવીને કહા બેશક મેરે સરતાજ લેકિન બચ્ચા તો નાસમઝ હૈ ઝિદ કર રહા હૈ. બચ્ચેકે બડે બડે આંસૂકે નિશાન અબ તક ઉસકે રૂખ્સારોં પર મૌજૂદ હૈં, અમીરૂલ મુઅમિનીનને અપની બીવી ફાતિમાસે કહા, અગર તુમ્હારે પાસ કોઈ ચીઝ હો તો ઉસકો બેચ દો બચ્ચાકી ખુશી પૂરી હો જાએગી. હઝરત ફાતિમાને કહા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! મેરે તમામ ઝેવરાત આપને બૈતુલ માલમેં જમા કર દિયે, બલ્કે વો કીમતી હાર જો મેરે વાલિદ સાહબને યાદગારકે લિયે દિયા થા વો ભી જમા કરવા લિયા, અબ તો મેરે પાસ સિર્ફ આપકી સોહબ્બત ઔર ફરમાંબરદારીકે સિવા કુછ નહીં. અમીરૂલ મુઅમિનીનને સર ઝુકા લિયા, બડી દેર તક સોચતે રહે, અપના બચપન જવાની ખુશી યાદ આને લગી ઔર વો ઝમાના યાદ આયા કે જો લિબાસ એક મરતબા પહેન લેતે દો બારા ઉસકી બારી નહીં આતી થી, ઔર જિસ રાસ્તેસે ગુઝર જાતે વો રાસ્તા ખુશ્બૂસે મહેકતા. સોચતે સોચતે આંખોંમેં આંસૂ આ ગયે, ફાતિમા અપને હર દિલ અઝીઝ શૌહરકી આંખોંમેં આંસૂ દેખકર બેકરાર હો ગઈ ઔર કહા, અય અમીરૂલ મુઅમિનીન મુઝે મઆફ કર દીજિયે. વો બોલે નહીં ફાતિમા મુઝે અપના બચપન યાદ આ ગયા થા, ફિર બૈતુલ માલકે દારોગાકે પાસ ખત લિખ્ખા, મુલાઝિમકો ખત દિયા ઔર ફરમાયા અભી યે ખત દારોગાકે પાસ લે જાઓ જો વો તુમ્હેં દે એહતિયાતસે લાના. હઝરત અમીરૂલ મુઅમિનીનને ખતમેં

લિખ્ખા થા, મુઝે એક માહકી તન્ખ્વાહ પેશગી (એડવાન્સ) ભેજ દો. થોડી દેર બાદ મુલાઝિમ ખાલી હાથ આયા, મુલાઝિમ ખતકે જવાબમેં એક ખત લાયા જિસમેં લિખ્ખા હુવા થા.

અય ખલીફતુલ મુસ્લિમીન! આપકે હુકમકી તામીલ સર આંખોં પર, લેકિન ક્યા આપકો માલૂમ હૈ ઔર યે આપકો યકીન હૈ કે આપ એક માહ ઝિંદા રેહ સકતે હૈં ઔર જબ યે યકીન નહીં તો ફિર ગરીબોં યતીમોં બેવાઓંકે માલકા હક ક્યૂં પેશગી અપની ગરદન પર રખતે હૈં. અમીરૂલ મુઅમિનીન જવાબ પઢકર બેચૈન હો ગયે, આંખોંમેં આંસૂ આ ગયે ઔર ફરમાયા અય દારોગા! તુમને મુઝે હલાકતસે બચા લિયા. અગલે હફતે ઈદ આઈ. દમિશ્કકે બાઝાર ગરમ થે, હર તરફ રોનક હી રોનક નઝર આતી થી, લોગ બડે ઝોરો શોરકે સાથ ઈદગાહકી તરફ જા રહે થે. અમીરૂલ મુઅમિનીન અપને બચ્ચેકા હાથ પકડકર પુરાને ધુલે હુએ કપડે પહેનકર ઈદગાહકી તરફ જા રહે થે. યે થી બાપ બેટેકી ઈદ. વક્તકે બાદશાહ અલ્લાહકે વલી હૈં.

(પૈગામે ઈદ - ૫૮)

(૭૨) ઈદકે દિન કરનેકે કામ

- ઈદકે દિન સુબ્હ જલ્દી ઉઠના. (૬૯)
- ગુસલ કરના.
- મિસ્વાક કરના.
- અગર ખુશ્બૂ હો તો લગાના.
- ઈદુલ ફિત્રકી નમાઝમેં જાનેસે પેહલે કોઈ મીઠી ચીઝ

ખા લેના.

● બકરઈદમેં નમાઝકે બાદ અપની કુરબાનીકા ગોશ્ત ખાના.

● ઈદકી નમાઝ ઈદગાહમેં પઢના.

● ઈદગાહ પૈદલ જાના.

નોટ :- ઈદગાહ દૂર હો ઔર પૈદલ ચલના મુશ્કિલ હો તો સવારીસે ભી જા સકતે હૈં. કરીબ જાકર કુછ દેર પૈદલ ચલ લેવે.

● એક રાસ્તેસે જાના દૂસરે રાસ્તેસે આના.

● ઈદમેં આહિસ્તા આહિસ્તા ઔર બકર ઈદમેં આવાઝસે તકબીર કેહતે હુએ જાના.

તકબીર :- અલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર વલિલ્લાહિલ હમ્દ.

● ઈદકી નમાઝસે પેહલે ઘર યા ઈદગાહમેં કોઈ નફલ નમાઝ ન પઢના. અગર વાપસ આકર પઢે તો કોઈ હરજ નહીં.

● સદકએ ફિત્ર અદા કરના.

(તિરમિઝી શરીફ ૧૨૦, અહકામે રમઝાન ૬૦)

(૩૩) સદકએ ફિત્ર

અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદોં પર રમઝાન શરીફકે ખતમ હોનેકી ખૂશીમેં શુક્રિયાકે તૌર પર એક સદકા મુકર્રર કિયા હૈ જિસે સદકએ ફિત્ર કેહતે હૈં. ઉસકા એક ફાઈદા હદીસ શરીફમેં યે ભી બતાયા ગયા કે રમઝાન શરીફકે રોઝોંમેં જો ફુઝૂલ ઔર બેકાર બાતેં હો જાતી હૈં સદકએ ફિત્ર ઉનકો ખતમ કરકે રોઝાદારકો

બિલકુલ પાક સાફ કર દેતા હૈ.

(મિશ્કાત શરીફ ૧૬૦, પૈગામે ઈદ ૬૧)

(૩૪) સદકએ ફિત્ર કિસ પર વાજિબ હૈ

ઈતના માલદાર મુસલમાન જિસ પર ઝકાત વાજિબ હોતી હૈ. યા ઝકાત વાજિબ નહીં હોતી લેકિન રહાઈશી મકાન ઔર ઝરૂરી અસ્બાબ હૈ આલાત ઔર ઔઝારકે અલાવા ઈતની મિકદારકા ઝાઈદ માલ ઔર સામાન હૈ જિતની કીમત પર ઝકાત વાજિબ હો જાતી હૈ ઉસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ હો જાતા હૈ, ઉસ પર સાલ ગુઝર ચુકા હો યા ન ગુઝરા હો. તિજારતકા માલ હો યા ન હો.

(ઈઝાહુલ મસાઈલ ૯૬)

(૩૫) કિસકી તરફસે અદા કિયા જાએ

● સદકએ ફિત્ર અપની તરફસે ઔર અપની નાબાલિગ ઔલાદકી તરફસે અદા કરના વાજિબ હૈ. (હિદાયા ૨૦૮)

નોટ :- અપની બીવી ઔર બાલિગ ઔલાદકી તરફસે અદા કરના વાજિબ નહીં. ઉનકા સદકએ ફિત્ર ઉનકે ઉપર લાઝિમ હોતા હૈ, લેકિન ઉનકી તરફસે અદા કર દિયા જાએ તો દુરૂસ્ત હૈ અદા હો જાએગા.

(હિદાયા ૧/૨૦૯, ઈઝાહુલ મસાઈલ ૯૬)

(૩૬) સદકએ ફિત્ર કિસકો દે

● સદકએ ફિત્રકા મુસ્તહિક ગરીબ મિસ્કીન હૈ જો નિસાબકે

બકદ્ર માલો અસ્બાબકા માલિક ન હો.

(હિદાયા ૧/૨૦૪, ઈઝાહુલ મસાઈલ ૯૭)

સૈયદ - બનૂ હાશિમ ઔર માલદારકો દેના જાઈઝ નહીં.

(અહસનુલ ફતાવા ૪/૩૭૪)

(૩૭) સદકએ ફિત્રકી મિકદાર

સદકએ ફિત્રકી મિકદાર નિસ્ફ સાઅ (આધા સાઅ) ગેહૂંકી હૈ. આજકે ઝમાનેકા ગ્રામકે હિસાબસે એક કિલો, પાંચસો ચોહત્તર ગ્રામ છેસો ચાલીસ મિલીગ્રામ હૈ. ઉસકી કીમત બાઝારકે ભાવસે દી જાએ. કંટ્રોલ રેટકા એઅતિબાર ન હોગા.

(ફતાવા રહીમિયા ૫/૧૭૧)

(૩૮) ઈદકી નમાઝ

ઈદ ઔર બકરઈદકે દિન દો દો રકાત નમાઝ પઢના વાજિબ હૈ. ઈસ નમાઝકા વક્ત સૂરજ નિકલનેસે તકરીબન બીસ (૨૦) મિનિટ બાદસે શુરૂ હોતા હૈ ઔર ઝવાલસે પ્રેહલે પેહલે તક રેહતા હૈ. ઈન દોનોં નમાઝોંકે લિયે અઝાન તકબીર નહીં હૈ. ઈદકી નમાઝ ઈદગાહમેં પઢના સુન્નત હૈ.

(પૈગામે ઈદ ૬૨)

(૩૯) નમાઝકી તરકીબ

નિય્યત :- નિય્યત કરતા હૂં મૈં દો રકાત નમાઝ ઈદુલ ફિત્ર વાજિબ છ (૬) ઝાઈદ તકબીરોંકે સાથ ઈસ ઈમામકે પીછે, રૂખ

મેરી કા'બા શરીફકી તરફ. ઉસકે બાદ તકબીરે તહરીમા (અલ્લાહુ અકબર) કેહકર હાથ બાંધ લે ઔર સના પઢે. ફિર દોનોં હાથ કાનોં તક ઉઠાતે હુએ અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર દોનોં હાથ છોડ દે. ફિર દૂસરી બાર ભી ઈસી તરહ હાથ કાનોં તક ઉઠાકર અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર હાથ છોડ દે. ફિર તીસરી બાર હાથ કાનોં તક ઉઠાકર અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર અબકી બાર હાથ બાંધ લે. ફિર ઈમામ અઊઝુબિલ્લાહ, બિસ્મિલ્લાહ, અલ્હમ્દુ શરીફ ઔર કોઈ સૂરત પઢે. મુક્તદી ખામોશ (ચુપ) હોકર સુને. ઉસકે બાદ રૂકૂઅ ઔર સિજદહ કરે. ઈસી તરહ એક રકાત પૂરી હુઈ. દૂસરી રકાતકે લિયે જબ ખડા હો તો ઈમામ અલ્હમ્દુ શરીફ ઔર સૂરત પઢે, ઉસકે બાદ હાથ કાનોં તક ઉઠાકર અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર હાથ છોડ દે. ફિર દૂસરી મરતબા અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર હાથ છોડ દે. ઈસી તરહ તીસરી મરતબા હાથ ઉઠાએ ઔર છોડ દે. ઉસકે બાદ બગૈર હાથ ઉઠાએ હુએ અલ્લાહુ અકબર કેહતે હુએ રૂકૂઅમેં જાએ ઔર બાકી નમાઝ દૂસરી નમાઝોંકી તરહ પૂરી કરે.

ફિર દુઆકે બાદ ઈમામ ખુત્બા પઢે તો તમામ લોગ ખામોશીસે સુને.

(તહાવી શરીફ ૨૯૦-૨૯૧, પૈગામે ઈદ ૬૪)

(૪૦) નમાઝે ઈદુલ ફિત્રકી કઝા

સવાલ : અગર કિસીકી નમાઝે ઈદુલ ફિત્ર છૂટ ગઈ તો ક્યા ઉસકી કઝા કરેગા યા નહીં?

જવાબ : નમાઝે ઈદકી કઝા નહીં હૈ. પસ અગર કિસી

શખ્સકી જમાઅત છૂટ ગઈ તો વો અગર અલગસે અકેલા પઢના ચાહે તો તો નહીં પઢ સકતા. ઔર ન ઝવાલકે બાદ આજ યા કલ કઝા કર સકતા હૈ. હાં અગર કિસી દૂસરી જગહ ઈદકી નમાઝ બાજમાઅત હો રહી હૈ તો ઉસમેં શરીક હો જાએ.

નોટ :- હાં અગર કિસી ઉઝ્રકી વજહસે ઈમામ ઔર તમામ લોગોંકી નમાઝ ફૌત હો ગઈ તો દૂસરે દિન પઢ સકતે હૈં.

(રમઝાનકે શરઈ અહકામ - ૪૫૬)

અલ્લાહ તઆલાસે ઉમ્મીદ હૈ કે ઈસ મુખ્તસર રિસાલાકો કબૂલ ફરમાકર લિખનેવાલે ઔર પઢનેવાલે દોનોંકો અમલકી તૌફીક મરહમત ફરમાએ. આમીન.

મૌ. સઈદ પાલનપુરી (જાખા)
ખા. મદ્રસા રૂહુલ ઈસ્લામ, ગાંધી ચોક, વેરાવલ

ખતમ શુદ

